

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издаје свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

На тој истој скупштини прочитан је овај извештај привремене управе о стању и радњи српске народне позоришне дружине:

Славна скупштино! И опет прође година, година тешке борбе за опстанак нашега позоришта. Борба та траје непрекидно, готово од постанка тог нашег најнароднијег просветног завода, а за последњих једанаест година цео наш рад око позоришта и не беше ништа друго, него права борба на живот и смрт. Да ли ће из те борбе на послетку синнути лепши дани том нашем мезимчету међу народним заводима, много стоји до нас самих, много стоји до тога, да ли ће наша љубав, наше одушевљење, наше пожртвовање према позоришту бити прилив или одлив морски. Ако у нас буде воље јаке, истрајности, постојанства: по законима саме природе мора и у мору нашег народног, нашег просветног живота настати прилив после дугог и дугог одлива. Само узданица у нас саме, узданица у нашу силу, у нашу снагу, кадра је учинити, да гране сунце лепе среће и нашем позоришту. Много се може, само кад се сложено што хоће.

Од прошле главне скупштине бавило се наше позориште у Земуну, Руми, Митровици, Сентомашу, Н. Саду и Ст. Бечеју. Месец јули прошле године провело је позориште у Земуну, август и пет дана од септембра у Руми, остатак од септембра и октобар у Митровици, новембар и половину децембра у Сентомашу, од тог времена до 26. априла ове године у Новоме Саду, а од тада до данас у Ст. Бечеју.

За тих десет месеца давало је наше позориште 143 представе, и то у Земуну 16, у Руми 18, у Митровици 30, у Сентомашу 25, у Новоме Саду 53 и у Ст. Бечеју 1.

За време бављења нашега позоришта у Новоме

Саду научила је позоришна дружина 15 нових комада, а од старих с новом поделом улога 8. Та принова, према маленом броју глумаца и према кратком времену, могла се постићи само неуморним и непрекидним радом и напором како управе тако и глумаца.

Међу наученим новим комадима имамо и три изворна, а то су: „Последња воља“, „Фрише фире“ и „Наживио се“. Сва та три комада потекла су из пера нашег даровитог писца Косте Ристића, који нам својим посматрањем света, својом фином карактеристиком, својом несташном шалом даје најлепшег јемства, да ћемо у њему имати вешта обрађивача, добра писца наше шаљиве игре.

Заслуга позоришне дружине износила је за прошлих 10 месеца 14.227 фор. а вр.

У прославу успомене на Косту Трифковића приредила је управа 19. фебруара о. г. свечану представу. На тој представи, која је сјајно испала, давале су 4 шаљиве игре тог нашег никад непрежаљеног писца, и то: „Љубавно писмо“, „Мила“, „Школски надзорник“ и „Пола вина, пола воде“. То је била прва прилика, која се дала управи ове године бављењем позоришне дружине о споменутом дану у Н. Саду, да одужи дуг, којим је Коста Трифковић наше позориште задужио према себи.

У корист породице покојног Ђуре Јакшића давана је 27. марта о. г. у Новоме Саду ванредна представа, која је врло добро испала. На тој представи говорио је пролог привр. управитељ А. Хаџић.

25. марта о. г., лицем на лазареву, суботу подигнут је и посвећен споменик на гробу глумца Лазе Телечког. И на парастосу и приликом освећења певала је позоришна дружина, а на гробу говорио је А. Хаџић беседу, у којој је обеле-

жио, шта је ваљао народу своје Лаза Телечки као глумца.

И ове године изгубило је наше позориште више својих чланова. На прво место долази Никола Зорић, који је и у злу и у добру код овог народног позоришта истрајао, и верно, савесно и поштено послужило му. У њему губимо глумца, коме се не ће лако замене наћи у улогама, које захтевају тако зване сухопарне комике. Његов Црвенко у „Старом баци“, Дон Клето у „Леку од пуница“, Ружић у „Мамици“, Поповић у „Француско-пруском рату“, Карло XII. у комаду истога имена, итд., остаће у живој успомени свију пријатеља позоришне уметности, а та успомена трајаће докле устраје и народног позоришта. Нек му је од нас хвала на труду и нека га прати добра срећа на новој стази његова живота.

Број нашег и онако маленог женског подмлатка, умалио се и опет одласком Љубице Зорићеве, која се удала. Рођена тако рећи на даскама, што свет значе, била је на позорници тако као код своје куће, па је из дана у дан лепо напредовала и у позоришној вештини. Да је остала на своје месту, стекли бисмо у њој вешту глумицу, нарочито за живе и несташне улоге, за које је и дара и воље показивала. Осим тога имала је и добар глас, чист сопран, па је умела и добро певати. Тај губитак не ћемо моћи тако лако накнадити.

Од мушког подмлатка изгубисмо у Светозару Вујковићу доброг приказивача мањих улога различите врсте, а у Михаилу Рајчевићу даровитог приказивача мањих карактерних комичних улога.

На место њих набавили смо овај подмладак: Ђуру Јовановића, Андрију Десимировића и Ђорђа Банковића. Ђура Јовановић показује дара за приказивање старачких улога, а осим тога има и леп, дубок бас за певање. Андрија Десимировић

има и дара и воље за приказ младих љубавника, у чему га потпомаже и витак стас и леп глас. У Ђорђу Банковићу још воља према приказивачкој уметности јака, па ће тако моћи савлапати све тешкоће, које му за сад стоје на путу.

Од „Зборника позоришних дела“ изишла је свеска 14., а у њој је штампана трошком књижаре браће Поповића шаљива игра „Фрише фире“, од Косте Ристића.

Лист „Позориште“ излазио је и ове године за време бављења позоришне дружине у Н. Саду. Уређивао га је, као и до сада, А. Хаџић.

Већ из овог кратког извештаја моћи ће увидети славна скупштина, да се досадања управа и за ово последње време, као и за прошлих десет година, својски старала и неуморно радила, да наше позориште достигне уставом му прописану мету, да постигне свој узвишени задатак, што га ваља да врши као завод за ширење просвете и буђење народне свести, управа се старала да избором и удешавањем добрих комада за нашу позорницу и складним и добрим представама пружи нашем свету право уметничког уживања и да у опште одржи народно позориште на висини свога културнога задатка. Да нису непрекидне новчане неприлике и друге тешке незгоде управу у вршењу њене дужности свеједнако сметале, може бити да би могла показати и сјајније успехе а овако само толико може рећи, да је чинила што је год могла, или много пута управо и више, него што је могла, и да мирном савешћу може чекати пресуду и садањег и потоњег нараштаја. Сада је пак и опет на славној скупштини, да се постара о начину даље управе, којој ће, као и досадањој, главни задатак бити, да брод позоришни достигне предгорје добре наде, од куда ће сретно моћи доћи и у сигурну луку добре среће и лепе славе народне.

Ж И С Т И Ћ И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Лаворика и просијачки штап, позоришна игра у 3 чина, с певањем, од К. Холтаја, превео Н. Ј. Мостић. Завршна игра у 1 чину: Просијачки штап и лаворика.)

Након скоро пуно две године дошло нам је наше народно позориште и већ је 15. новембра представљало за нас нов комад под горњим именом.

Хајнрих је песник и то тако занесен песник, да га

од певања нико и ништа уздржати не може. Он је претеран, па још кад доби лавор-дрво у знак његова висока појетична духа — песничка страст долази до вршка,

Он у истини има поштовача, и то прво у жени својој, коју је баш због тога и узео, што је његове песме певала, а даље и у госпођици Агнији, ћерци барона и банкара Амзла. Она му, али већ ожењену, и посла лаворику.

Али има и непријатеља. То су већином бивши прија-

тељи из Ђаковања му. Једни га одвраћају, што и сами држе, да од певања нема хлеба, а други, и то Едвард Грунд, одвраћа га још и за то, што је приметио, да га Агнија поштује и — да му је наклоњена, а сам је рад, да се њојзи додвори. Што он и пријатељи више салећу песника, да се остави безкориснога писања и певања, које „чорбу не кува“, — Хајрих је све одушевљенији. Он је науман штампати дело своје по што по то. Како је сиромаш, мора да узјами. Дело му критика одбаца, то га јако дирне. Нема куда, нужда га приморава и он ступа у канцеларију Едвардова оца, тајног саветника. Едвард је ово за њега израдио, али под тим условом, да се окане песме и певања. Занесени песник прима, нуждом и оскудицом натерао, ово звање.

Међу тим се већ Агнија удала за Едварда, а хајрихова жена бололела се и умрла. Песник све сноси јуначки, али је већ привидно клоуно. Тешко, претешко му пада, што не може да пева, и то га највише тишти, но ипак нема куда. У своме, можемо рећи, абнормалном стању ни о чем се не стара, па ни о детету, своме јединцу Вилему, ма да је иначе ревностан и уредан у писарници саветниковој.

Добри људи се старају за нејакога Вилема. Ту је баштован Амзлов. Он сузама моли Едварда и жену му Агнију, да усвоје Вилема, да дете не пропадне. Агнија је рада, али Едвард не пристаје, не сме да се прими тога терета. Но и он попусти, кад га шваље Федор скоро силом нагони. Федор је нежељен и богат, он ће све оставити Вилему, он ће од сада штедити, да само што више остане; он би Вилема и к себи узео, али „каква ће нега бити у нежељена човека?“ Едвард се склони и прими Вилема после јаке и жестоке борбе и са самим собом, а и са Федором и женом и баштованом. Знао је он, да је Хајриха нужда, прека нужда натерала, да се окане певања, а сада је сам, сада ће моћи без бриге се одати на ново песми и певању, за то се и противио тако дуго.

Чега се Едвард бојао, није се убојао. Хајриху је лакше, што му је „дете смирено, а жена још већма умирена“; он добија нове снаге, Агнија му долази пред очи и она га гони — он мора напред, али се лаворика већ сасушила. Сасушила се у штап.

У своме новоме полету Хајрих се већ заносио песмом и милином, те пред Агнијом, женом Едвардовом, одушевљен и занет, изусти и оно, што мужа вређа, који баш у тај мах у собу уђе.

Едварда ово јако ражљути. У то му дође отац и отказује Хајриху звање и заслугу као „рушитељу кућивнога мира“. То га тако потресе, да осушеном лавориком, ван себе, одлази, да се потуца од немиле до недрага.

Прилика нанесе после двадесет година Едварда са женом му и децом у Висбадн. Са децом: усвојеним Вилемом и рођеном Ђерком Хенријетом. А прилика донесе и Федора, и он — непажњом открива тајну Вилему, да је он посвојче Едвардово и да му отац беше песник Хајрих, чија дела и песме одушевљаваху Вилема. Отац му се пре двадесет година удавио у Рајни, како се казује.

Дела су Хајрихова након смрти његове скупљена и издана и он се слави као „песник генијалан“.

Ту у Висбадну, камо је Хајрих као суманути просијак

дошао, упозна се са зином својим, ту упознаје снаху Хенријету, коју је Вилем мало пре испросио, ту се састаје са пријатељима: Федором и Едвардом, ту на ново виђа поштовача свога песничкога дара, Агнију, ту му, што је најглавије, долазе до руку његова рођена песничка дела штампана и по свету растурина, ту дознаје, да се слави и велича — и под утиском свега тога нешто се себи враћа, да још горе прође. Не могав све то поднети, пада оне вешћен узвиком, да га Матилда, жена му, зове и — умире.

То је у краткој садржини горње позоришне игре. Писац износи, како се бори песник са прозом живота, како на све стране има непријатеља и како у истину подлеже. Лаворика му се суши у просијачки штап, али то је за време, за кратко време, а просијачки штап се на ново развија у лаворик. (Свршиће се.)

* (Недељни ред представа.) У уторак 17. новембра први пут: „Језуита и његов питомац.“ Шаљива игра у 4 чина, од А. Шрајбера, превео А. М. — У четвртак 19. новембра: „Женски рат.“ Шаљива игра у 3 чина, написао Скриб и Легуве, превео Л. Телечки. — У суботу 21. новембра: „Марија Стјуартова.“ Трагедија у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео Н. — У недељу 22. новембра с новом поделом улога први пут: „Ђурађ Бранковић.“ Трагедија у 5 чинова, написао К. Оберњик, превео и за српску позорицу прерадио Ј. Ђорђевић.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) 16. новембра о. г. приказана је шаљива игра „Језуита и његов питомац“, од Шрајбера. По загребачким листовима представа није успела по новом раздељењу улога. Задовољили су у приказивању само г. Фијан као магистар Рафаел, гђица Крајева као његов питомац Шарл, само је штета, што је госпођица често муцала, јер опет или није знала улогу онако на памет, како то иште живи карактер Шарла, или се у говору залетала. Задовољи је публику јоште г. Милан као вртар и г. Бан као гроф Сципион. Осталих 7 улога видели су загребчани куд и камо боље одглумити. Г. Коларовић нема за великаша доста воблесе нити потреби тога мира. Гђа Коларовићка пак није могла импововати својим вековитим миром и монотонијом у говору. На послетку бисмо, веле загребачки листови, упозорили, да се шапталац чак до стражњих ложа тако гласно чује, да се престаје свака илузија. Тим је дакако у уском савезу учење улога, или ако шаптаоница није подигнута према акустици, нека се промени бољом конструкцијом.

* (Народно позориште у Београду.) Министар просвете наименовао је позоришни одбор. Одборници су: Милан Кујунџић, др. Владан Ђорђевић, Андра Николић и Хајим Давичо.

* (Проф. Александро Фредро), познати пољски писац позоришних игара, написао је два позоришна дела, и то драматску слику „Погинуо од глади“ (у стиховима), и лакрдију у једном чину у прози под насловом: „Смрт и жена, богом досуђена.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

2. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕПЛАТИ 1.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 17. НОВЕМБРА 1881.

ПРВИ ПУТ:

ЈЕЗУИТА И ЊЕГОВ ПИТОМАЦ.

ШАЉИВА ИГРА У 4 ЧИНА, НАПИСАО А. ШРАЈБЕР, ПРЕВЕО А. М.

О С О Б Е :

Барон Карбоне	Лукић.
Шарл, син му	М. Рајковићка.
Бароница Нарбонска, удовица, свастика карбонетова	Д. Ружићка.
Гроф Боасон	Банковић.
Анђелија, кћи му	Л. Хаџићева.
Гроф Седанж	Милосављевић.
Гроф Сципион де Франкарвиљ	Добриновић.
Рафаило Д' Арбо, мађистар	Ружић.
Лепе, вртар	Јовановић.
Анета, унука му	С. Димитријевићка.
Килијан, вртарски момак	Димитријевић.
Слуга барона Карбонета	Б. Рашић.

Догађа се које у Карбонетовом, а које у Боасоновом двору, у некој Француској покрајини.

Време: При крају владе Људевита XIV.

У четвртак 19. новембра: „ЖЕНСКИ РАТ“. Шаљива игра у 3 чина, написао Скриб и Легуве, превео Л. Телечки.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.